OOST POST

SOERABAIJASCHE COURANT.

№ 4 ZEVENDE JAARGANG. 1859

PRIJS VAN INTEEKENING.

Per 6 maanden voor Soerabaya. . . . ƒ 7.50
„ „ „ „ Java. . . . . . . „ 9.—
„ „ „ „ Buitenbezittingen. . „ 10.—
„ „ „ „ Nederland. . . . „ 13.—

De OOSTPOST verschijnt elken *Maandag* en *Donderdag*.

DONDERDAG 13 JANUARIJ.

PRIJS DER ADVERTENTIEN.

De prijs der ADVERTENTIEN is ƒ 1.— voor elke TIEN WOORDEN; behalve het zegel.
Advertentien met groote letter betalen dubbeld.
Iedere herhaling na de twee eerste plaatsingen wordt betaald met de helft van het bedrag der advertentie.

Bij deze courant behoort een bijvoegsel.

STATISTIEKE UITKOMSTEN.

VAN HET

KULTUURSTELSEL OP JAVA.

Het is een verblijdend verschijnsel voor de wetenschap dat de statistiek of kennis van de stellige feiten in ons vaderland meer en meer beoefenaars vindt. Jaarlijks levert *de vereeniging voor de statistiek* in Nederland bestaande, uitmuntende proeven van de vooruitgang dier kennis en van hare toepassing ook op koloniale aangelegenheden. Daaronder heeft in het bijzonder onze aandacht getroffen een betoog, door statistieke uitkomsten gestaafd, dat gedurende de vijftien jaren, welke van 1840 tot 1854 zijn verloopen het kultuurstelsel en het handelsmonopolie aan 's lands kas een werkelijk verlies van ruim vijf en zeventig millioenen guldens hebben berokkend.

Bij de meening, welke er bij de voorstanders van het stelsel der kultures bestaat, dat hetzelve zoovele millioenen schats in 's lands kas heeft doen vloeijen, zal dit betoog voorzeker velen vreemd in de ooren klinken, en overtuigd als wij zijn van de noodzakelijkheid, die er bestaat om alle dingen van verschillende kanten te beschouwen, hebben wij het niet ondoelmatig geacht om het bedoelde betoog onzen lezers mede te deelen.

Het betoog vangt aan met zeven verschillende tabellen, welke een overzigt geven van de hoeveelheid der producten, door het Gouvernement gedurende de bovengenoemde vijftien jaren van Java ten gevolge der verpligte cultures ontvangen, en van de geldelijke uitkomsten door dat stelsel en het handelsmonopolie verkregen.

Als een voorbeeld laten wij hieronder volgen die tabel welke de *suiker* betreft.

SUIKER.

	Hoeveelheid Suiker aan het Gouvernement geleverd. picols.	Gezamenlijke kosten van deze Suiker.	Opbrengst van de in Nederland geveilde Suiker, per pikol. Netto.	Totale verkoopprijs. Netto.
1840	692 614	ƒ 6.350 343	ƒ 8.51½	ƒ 5.897,608
1841	673,865	„ 6 167 198	„ 7,34½	„ 4.949.538
1842	773 998	„ 7,101,215	„ 6 22	„ 4,814,267
1843	803 480	„ 7 551 619	„ 8 63½	„ 6.938,049
1844	879,591	„ 8 360.845	„ 8,73½	„ 7,681,028
1845	871,135	„ 8.404 613	„ 13,47¼	„ 11,738,544
1846	929 797	„ 8 941.167	„ 10.10¾	„ 9 397,923
1847	945,936	„ 8,952,698	„ 11.97¾	„ 11,329,948
1848	987,785	„ 9.475 425	„ 7,49½	„ 7.403 448
1849	949,329	„ 9,166,051	„ 10,81	„ 10.262,246
1850	1,046,666	„ 10,187.370	„ 10,30 3/10	„ 10,783.798
1851	991,859	„ 9.619 337	„ 9.91 7/10	„ 9,836,265
1852	936,014	„ 9.138.014	„ 9,65	„ 9.032 535
1853	941,751	„ 9,251,032	„ 11,47 2/10	„ 10.803,767
1854	881,833	„ 8,613,504	„ 10,61 5/10	„ 9,360,657
Totaal	13,305.653 p.k.	ƒ 127,278,421		ƒ 130,229,621

De bedoelde zeven tabellen leveren de navolgende recapitulatie op.

		Hoeveelheid produkten, gedurende 15 jaren ontvangen.	Prijs in geld en landrenten voor de produkten betaald.	Totaal netto van den verkoop der produkten ontvangen.
Koffij. . . .	pikols	12 872,429	ƒ 147 544,317	ƒ 158,726 943
Suiker. . . .	„	13 305.653	„ 127 278 421	„ 130 229.621
Indigo . . .	Amst. ℔	17,136 9 3	„ 28.051 133	„ 46 630,654
Thee. . . .	„	12,203.764	„ 8,266 300	„ 5 848 697
Kaneel. . . .	„	2.242.890	„ 1,320 232	„ 1.707.535
Cochenille . .	„	1,085,322	„ 892 520	„ 2,331.743
Peper. . . .	pikols.	37,002	„ 226,354	„ 434,400
			ƒ 314,089,277	ƒ 345,909,593
Bij den verkoop boven den inkoopsprijs ontv.				ƒ 31 820,316 Netto.

De rekening van het handelsmonopolie moet echter verder belast worden:

(1) Met de territoriale regten, (uitgaande) op al deze producten aan den Souverein verschuldigd:

1840 . .	ƒ 2 318.222.	
1841 . .	„ 2.051,209.	
1842 . .	„ 2 029.677.	
1843 . .	„ 2.034.515.	
1844 . .	„ 2,603 037.	
1845 . .	„ 2,084 569.	
1846 . .	„ 1,930.773.	
1847 . .	„ 2,181.523.	
1848 . .	„ 1.282,406.	
1849 . .	„ 1.203 959.	
1850 . .	„ 1.264,981.	
1851 . .	„ 1,647,299.	
1852 . .	„ 1,453 704.	
1853 . .	„ 1,570,686.	
1854 . .	„ 1.593,510.	
	ƒ 27,250,170	ƒ 27,250.170.

Voordeelig saldo van de verkooprekening ƒ 4,570,146.

2) Voor het handelsmonopolie is gedurende 15 jaren gebezigd een kapitaal, groot ƒ 314,089,277, afkomstig van leeningen door den Staat gesloten gemidd. tegen 5 pCt. rente, = ƒ 1,046,964 renten 's jaars = ƒ 15,704,463 over 15 jaren. Het is duidelijk, dat, indien dit kapitaal (ruim 28 millioenen) niet jaarlijks voor het handelsmonopolie noodig ware geweest, deze som tot amortisatie van schuld zou gestrekt, en dus de Staat de renten er van niet, zoo als nu, zou hebben behoeven te betalen. Rekent men nu van het oogenblik, dat de voorschotten op de produkten door het Gouvernement worden verstrekt, tot dat, na afloop der veilingen in Nederland, het provenu in 's Lands kas wordt overgebragt, *niet langer dan een jaar*, dan wordt de handelsrekening van het monopolie belast met 15 jaren rente van het gebezigde kapitaal:

ten bedrage van . . . . ƒ 15,704,483.
het voordeelig saldo der verkooprekening
bleef . . . . ƒ 4,570.146.

werkelijk verlies . . . . ƒ 11,134,317.
= ƒ 742,287 in het jaar.

De handelsrekening sluit alzoo met een direct verlies van ruim elf millioenen, zonder in rekening te brengen de pakhuishuur en de traktementen aan ambtenaren en geëmploijeerden, door de berging en het beheer van zulke groote massa's produkten vereischt. Hoeveel kapitaal het Gouvernement bovendien heeft moeten aanwenden, om die produkten te verkrijgen, laat zich op verre na niet schatten noch berekenen, zoo als het benoodigde:

1. Aan voorschotten ten behoeve der contractanten, voor de levering van suiker, tabak, thee enz. Men beweert, dat die voorschotten vroeger van 10—12 millioenen jaarlijks hebben bedragen, waarvan veel ten gevolge van verongelukte ondernemingen, is afgeschreven en kwijtgescholden moeten worden.

2. Voor het *bouwen* van het aantal indigofabrieken en pakhuizen, voor het opslaan van zooveel produkten gevorderd.

3. De traktementen der ambtenaren — een zeer aanzienlijk getal (meer dan 200) — bij de directie en onder den directeur der kultures werkzaam.

4. De opoffering van wettige belasting (landrente) door den Souverein ten behoeve van het kultuurstelsel gedaan, kan echter met eenige juistheid uit de oogsten worden bepaald.

Zoo men weet, werd door den Heer VAN DEN BOSCH bij de invoering van het zoogenaamde kultuurstelsel — meer duidelijk en juister gezegd van gedwongen arbeid en verpligte levering van produkten — bepaald (*Staatsblad van Neêrl.-Indië*, 24 Januarij 1834): Als beginsel wordt aangenomen, dat eene „dessa (dorp), welke het *een vijfde* van derzelver „rijstvelden (gemeentegrond) afzondert, voor de teelt „van een gewas voor de markt van Europa geschikt, „*niet meer arbeid vorderende* dan de rijstkultuur, van „het betalen der landrenten zal zijn verschoond."

„Alle personen aan deze kultuur, volgens de bovengenoemde wijze dienstbaar, moeten van het betalen der landrenten *worden vrijgesteld.*"

„In het vervolg zal men, inzonderheid dáár waar „dit stelsel van kultures nog moeijelijkheden ondervindt, *zich streng moeten houden aan het beginsel*, dat „de bearbeiding van *een vijfde* der gronden, met gewassen voor de markt van Europa geschikt, den „Javaan *vrij kent van verschuldigde landrente.*"

Deze niet zooveel duidelijkheid gestelde grondslagen en bepalingen zijn echter door de uitvoerders van dat stelsel niet behartigd noch nageleefd.

Ongeacht het duidelijke voorschrift van den Heer VAN DEN BOSCH, dat *alle personen*, dienstbaar bij de kultures, van het betalen der landrenten moesten *vrijgesteld* worden, zijn de landrenten evenwel ingevorderd, doch niet tot het *volle* bedrag — een vijfde van het produkt, waarop, zoo men weet, de Souverein als *minimum* van belasting, wettig regt heeft, maar slechts tot eene heffing van ⅛ of ⅑ der waarde van den rijstoogst, voor welk *verlies* aan landrente, de winst op de verkregene produkten den Souverein moest schadeloos stellen. De boven aan de Regerings-Verslagen ontleende cijfers toonen echter op duidelijke wijze, dat er bij den verkoop een aanzienlijk verlies geleden is, hetwelk verhoogd moet worden met de som der minder gehevene landrenten, aan het verkrijgen dier produkten opgeofferd, waarvan de onderstaande Tabel een overzigt geeft:

	Hoeveelheid geoogste padie in pikols.	Gemiddelde marktprijs per pikol.	Het ⅕ verschuldigde Landrente, die de Souverein zou hebben moeten ontvangen.	Aanslag waaop werkelijk aan landrente is betaald.
1840	19 668.801	ƒ 3,42	ƒ 13,452,117	ƒ 7,804,089
1841	22.122,783	„ 2,83	„ 12,521,475	„ 8,273.074
1842	22 542,931	„ 3,18	„ 14.337,303	„ 8,745,855
1843	23.056 874	„ 3,85	„ 17,760.719	„ 9,141,457
1844	20 675 061	„ 3,64	„ 15.051,443	„ 8,830,458
1845	23,913 087	„ 3.75	„ 17.934.813	„ 9,729,604
1846	22 811 190	„ 3,79	„ 17,290.882	„ 9,911,839
1847	23 407,063	„ 4,16	„ 19,674.713	„ 9,975.088
1848	27 850 328	„ 2,46	„ 13,702,359	„ 10,459,080
1849	25,333 661	„ 3.18	„ 16,112,208	„ 8,829,948
1850	25.491 958	„ 2,93	„ 14.938,285	„ 9,343,681
1851	26,036 967	„ 2 58	„ 13.435,074	„ 9 028.478
1852	25,143.178	„ 2 30	„ 11,565.800	„ 9,481,362
1853	28.916 839	„ 2,34	„ 13.533,078	„ 9 607.898
1854	28,259,152	„ 2,50	„ 14,133,576	„ 9 200,802
			ƒ 225,444,925	ƒ 138.662,726
Bij den aanslag moet gevoegd worden. . . . welke de Souverein met de koffij verrekend heeft, en boven ten laste van het handelsmonopolie is gebragt.				ƒ 22,230,000 [1],
				Totaal ƒ 160,892,726.

Bij vergelijking met de ministeriële verslagen, zullen de bovenstaande cijfers blijken juist te wezen. Er vloeit uit voort, dat de Souverein gedurende 15 jaren, 1840—1854, aan wettige belasting (⅕ der waarde van het rijstgewas) had behooren

te heffen . . . . ƒ 225,444,925.
doch slechts heeft ontvangen . . „ 160,892,726.

Dus te min . . ƒ 64,552,199.

Voegt men daarbij het direct verlies op den verkoop der produkten „ 11,134 317.

Totaal . . ƒ 75,686,516.

Of die ruim 75 millioenen een werkelijk verlies voor 's Lands kas is geweest? Dáaromtrent kunnen twijfelingen rijzen:

1) Of de Javanen, *niet* aan den gedwongen arbeid onderworpen, wel in staat zouden geweest zijn gemiddeld ruim 15 millioenen landrenten in het jaar op te brengen? De Heer J. VAN DEN BOSCH, heeft in zijne bekende Memorie van 1829 als bewezen aangevoerd en tot grondslag van het kultuurstelsel

aangenomen, dat de Javanen hoofdelijk *voor de invoering* van dat stelsel *f* 2½ 's jaars als *minimum* zonder bezwaar aan landrente betaalden. In 1854 bedroeg het zielental op Gouvernements-gebied 8,180,000, die dus in dezelfde evenredigheid *f* 20,450,000 zouden hebben kunnen opbrengen, doch er is blijkens de bovenstaande tabel slechts *f* 9,200,302 ontvangen.

2) Of de Javanen zonder het kultuurstelsel, wel dezelfde hoeveelheid produkten voor de Europesche markt zouden voortgebragt hebben? Om zulks met statistieke bewijzen te staven, zou er een tijdperk van ten minste 20 jaren op Java hebben moeten bestaan, waarin de ongehinderde werking van Europeesch kapitaal en onderneming en van vrijen arbeid voor de Javanen had kunnen waargenomen worden, en dat is nimmer het geval geweest.

Redactie.

OFFICIEEL GEDEELTE.

JAVASCHE COURANTEN
van den 5den en 8sten *Januarij* 1859 N°. 2 en 3.

Civiel Departement.

ONTHEVEN:

Van de verdere vervulling zijner betrekking, de adsistent-resident van S.ntang (Wester-afdeeling van Borneo) H. van Gaffron.

Eervol, wegens vertrek, van de waarneming der betrekking van adsistent resident van Montrado, (Wester-afdeeling van Borneo), de kapitein der infanterie F. G. Pfeiffer, onder dankbetuiging voor de door hem in die betrekking bewezene belangrijke diensten.

ONTSLAGEN:

Op zijn verzoek, eervol, wegens ziekte, uit zijne betrekking, onder toekenning van wachtgeld, de kommies-ontvanger der inkomende en uitgaande regten, tevens pakhuismeester, te Bantam, S. H. Bachet.

INGETROKKEN:

De benoeming van den ambtenaar N. Hofstede, tot adsistent-resident van Sambas (Wester-afdeeling van Borneo).

VERLEEND:

Een tweejarig verlof naar Nederland, wegens ziekte, aan den opzigter der 1ste klasse van den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken J. Grumiaux.

BENOEMD:

Tot directeur der kulturen, de directeur der middelen en domeinen mr. G. Umbgrove.

Tot adsistent resident van Montrado (Wester-afdeeling van Borneo), N. Hofstede, laatst benoemd adsistent-resident van Sambas Wester-afdeeling van Borneo).

Tot adsistent-resident van Sambas (Wester afdeeling van Borneo), J. Zwager, laatst adsistent-resident van Koetei (Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo).

Tot controleur der 1ste klasse bij het binnenlandsch bestuur in de Wester-afdeeling van Borneo, de controleur der 2de klasse aldaar C. Kater, met bepaling dat bij voorloopig zal worden belast met het bestuur der afdeeling Sintang.

Militair Departement.

VERLEEND:

Een tweejarig verlof naar Nederland, aan den kapitein der infanterie J. H. F. von Stietz.

Een tweejarig verlof naar Nederland, aan den kapitein der infanterie L. C. C. van Oijen.

BIJ DE MILITAIRE GENEESKUNDIGE DIENST.

OVERGEPLAATST:

Bij de civiele en militaire geneeskundige dienst in de tweede militaire afdeeling op Java, de dirigerende officier van gezondheid der 2de klasse A. E. Waszklewiez, thans te Soerabaya.

Bij het garnizoen te Meester Cornelis, de officier van gezondheid der 3de klasse D. Lammerse, van het garnizoen te Katimbang (Lampongs), thans te Batavia.

GEPLAATST:

Bij de civiele en militaire geneeskundige dienst in de derde militaire afdeeling op Java, de dirigerende officier van gezondheid der 2de klasse L. Lindman, thans ter beschikking te Batavia.

Bij de civiele en militaire geneeskundige dienst te Palimanang (Cheribon), de officier van gezondheid der 3de klasse L. O. de Visser, thans ter beschikking te Batavia.

VERLEEND:

Een tweejarig verlof naar Nederland, wegens ziekte, aan den tweeden luitenant der infanterie O. van Dijck.

De directeur der producten en civiele magazijnen maakt bekend dat in den loop der maand Junij 1859, op eenen nader door den resident van Soerabaya te bepalen dag, ten kantore van hem, resident, overeenkomstig het reglement op het houden van uitbestedingen (staatsblad 1829 no. 67) zal worden uitbesteed, de levering van laadpraauwen, voor het overvoeren voor 's gouvernements rekening van personen, paarden, slagtvee, gelden en goederen van en naar de reede van Soerabaya.

OPROEPING VAN CREDITEUREN.

In de *Javasche Couranten* van 1 en 5 Januarij worden opgeroepen de debiteuren en crediteuren in de navolgende boedels:

Door den mede-executeur F. H. Tiedeman te Batavia, van wijlen den heer S. D. Schiff.

Door de wees- en boedelkamer te Soerabaya, in het faillissement van den chinees Tjio Gam en van wijlen den moor Maoclasa.

Door den mede-executeur A. P. G. Abels, te Batavia, van wijlen den heer W. D. Benjamins.

Door den voogd der erfgenamen van den Luit. chinees Tan Hongie, te Batavia, van wijlen den chinees Tan Soeijtek.

Door de testamentaire executeuren Tjan Tjottong, Tio Tehbing en Na Hapsoei, te Bencoelen, van wijlen de chinesche vrouw Nona Ingnio.

BEKENDMAKING.

De Resident van Soerabaya maakt bij deze bekend, dat het voor Laadbooten, praauwen en andere vaartuigen verboden is, op 50 passen afstands links of regts van het Buskruidmagazijn aan de Kalimaas, vast te leggen of daar te ankeren, anders dan om buskruid te laden of te lossen; zijnde de daar geplaatste wacht gelast, voor de handhaving van dit verbod te zorgen.

SOERABAYA, 11 *Januarij* 1859. (38)

De Resident voornoemd. VAN DER WIJCK.

VERTREK VAN DE LAND-MAIL

VAN SOERABAYA.

Gedurende het jaar 1859.

In de maand Januarij op den 18den.
" " " Februarij " " 2den en 18den.
" " " Maart " " 5den " 21sten.
" " " April " " 2den 18den en 30sten.
" " " Mei " " 18den
" " " Junij " " 1sten, 17den en 30sten.
" " " Julij " " 17den
" " " Augustus " " 1sten en 17den.
" " " September " " 2den " 18den.
" " " October " " 2den " 18den.
" " " November " " 2den " 18den.
" " " December " " 2den " 18den.
des namiddags te vier ure.

VENDU-DEPARTEMENT.

VERKOOPING.

Op Maandag den 17den Januarij 1859.

Voor het woonhuis van den heer Malherbe, in de Gatottan.

ADVERTENTIEN.

HOUT VENDUTIE.

Op Zaturdag den 29sten Januarij 1859. te *Korgan*, afdeeling *Bodjonegoro*, Residentie *Rembang* tegen 6% vendu-salaris, van 5758 BALKEN, van de afmetingen van 3—10 Nederlandsche el, benevens BUIKSTUKKEN, ZETTERS en OPLANGERS.

(12)

VENDUTIE.

Op Maandag den 14den Februarij 1859 zullen te Samarang publiek verkocht worden, de aldaar aan de *Noorderwal-Straat* en *Marine-Straat* in wijk Lett. B. No. 146, 147, 197, en 145 *a* gelegene **Huizen en Erven**, uitmakende **het Logement**, genaamd, het *Java-Hotel*, toebehoorende aan de ondergeteekende.

Daar zullen op dien dag en volgende dagen al de **Meubilaire Goederen** verkocht worden, in genoemd Logement voorhanden, alsmede de **Paarden en Rijtuigen** daaraan annex.

De verkoop zal plaats hebben in het Logement, door tusschenkomst van het Vendu-kantoor te Samarang.

De gansche onderneming is inmiddels uit de hand te koop.

SAMARANG, M. C. WHITE.
10 *Januarij* 1859. (46) *Manuel.*

VERTREK VAN STOOMSCHEPEN.

HET STOOMSCHIP BATAVIA,

KAPT. NEIJTS,
Vertrekt op *Zondag den 16den a. s.*, naar BATAVIA via SAMARANG. Adres bij
De Agenten,
(31) B. KOPERSMIT & CO.

HET STOOMSCHIP PADANG,

KAPT. SCHIPPER.
Vertrekt op *Maandag den 17den a. s.*, naar MACASSER, TIMOR KOEPANG en de MOLUCCOS.
Adres bij *De Agenten*,
(32) B. KOPERSMIT & CO.

VERTREK VAN SCHEPEN.

PASSAGE NAAR NEDERLAND

Wordt aangeboden met het snelzeilend fregatschip

LOUISE.

Kapt. P. BUIJS JR., om in het begin van Februarij regtstreeks van hier te vertrekken. Genoemde bodem, voerende eenen geëxamineerden scheepsdoctor, beveelt zich door deszelfs gemakkelijke en ruime inrigtingen bijzonder aan. Adres bij
De Agenten,
(26) B. KOPERSMIT & CO.

VRACHT EN PASSAGE NAAR SYDNEY.

Wordt aangeboden per het Engelsche Clipperschip

ACHILLES.

KAPT. HART,
om binnen weinige dagen van hier te vertrekken.
Adres bij den Gezagvoerder ten huize van
(50) LEDEBOER & CO

Voor *vier à vijf* jonge lieden van 12 jaren of daarboven, bestaat te dezer stede gelegenheid tot het ontvangen van onderwijs in de **Latijnsche en Grieksche Taal en aanverwante vakken.**

Reflecterenden gelieven zich te adresseren aan
(45) E. MEKERN PHZ.

HOTEL DER NEDERLANDEN,

naast het Paleis van Zijne Exc. den Gouverneur-Generaal

Dit Hotel, wederom op de meest prachtvolle wijze vernieuwd, biedt den reiziger alle mogelijke gemakken in het tropische gewest aan.

Luchtige en ruime appartementen, een geheel nieuw en doelmatig eetsalon, zijn onlangs aangebragt.

Tafel en bediening laten mede niets te wenschen over, zoo dat de eigenaar dit zijn Hôtel de naar alhier vertrekkene familien en personen op nieuw aanbeveelt.

BATAVIA, W. S. VAN HOGEZAND.
1 *Januarij* 1859. (34)

De ondergeteekende, voornemens zijnde Java te verlaten, roept bij deze zijne Crediteuren op, om vóór den 20sten dezer hunne pretensien te willen inzenden, na welken datum geene meer zullen worden geaccepteerd of betaald.

SOERABAYA, *den 10den Januarij* 1859. (29)
J. H. ROSEMEIER.

Het vennootschap, tot nu toe bestaande tusschen de ondergeteekenden **J. L. Adam** en **J. G. Wilson**, te *Batavia* en **J. L. Adam, J. G. Wilson, Ch. Hill** en **P. Broekman Lzn.** te *Soerabayo*, onder de firma **Adam & Co**, te beider plaatsen, heeft, met onderling goedvinden van af heden opgehouden te bestaan.

De liquidatie der zaken van de firma te *Batavia*, wordt opgedragen aan de Heeren **J. L. Adam** en **J. G. Wilson**, terwijl de Heeren **P. Broekman Lzn.** en **W. W. Cook** met de liquidatie van de zaken te *Soerabaija* worden belast.

BATAVIA, J. L. ADAM.
den 31sten December 1858. JAMES G. WILSON.
CHARLES HILL.
(9) P. BROEKMAN LZN.

Bij akte, op den 30sten September 1858 sub no. 150, voor mij Notaris en getuigen gepasseerd, hebben de Heeren **James Guthrie Wilson**, wonende te *Batavia*, **Charles Hill, Pieter Broekman Lucaszoon**, beide wonende te *Soerabaija* en **Alexander Hadeway**, wonende te *Batavia*, eene vennootschap voor gemeenschappelijke rekening aangegaan, tot het drijven van handel en commissie zaken te *Batavia*, onder de firma **Wilson & Co.** te *Soerabaya* „ „ „ **Hill, Broekman & Co.** waarvan alle vennooten voor beide firma's de teekening hebben, aangevangen op den 1sten Januarij 1859 en aangegaan voor een onbepaalden tijd.

Geschiedende deze bekendmaking in opvolging van art. 28 van het wetboek van koophandel.

BATAVIA, KLEIJN, *Notaris.*
1 *Januarij* 1859. (10)

Met referte tot de advertentie van den 31sten December 1858, voorkomende in de *Java Courant* van heden, bekend makende, dat de associatie van de vroegere leden der firma **Adam & Co.**, te *Batavia* en *Soerabaya* is ontbonden, heeft de ondergeteekende de eer bekend te maken, dat de zaken onder dezelfde firma en even als vroeger, door hem op beide plaatsen zullen worden voortgezet, en dat van af heden de heer **D. T. Prijce** als medegerechtigd vennoot in de zaken is opgetreden; terwijl de heer **W. W. Cook** in de zaken der firma te *Soerabaya* deelt.

BATAVIA, J. L. ADAM.
1 *Januarij* 1859. (22)

Met referte tot bovenstaande advertentie, maakt de ondergeteekende bekend, dat de zaken tot dusverre onder de firma **W. W. Cook & Co.**, gedreven, van af heden door hem gelikwideerd zullen worden. (23)
1 *Januarij* 1859. W. W. COOK.

De handelszaken, tot heden gedreven onder de firma's **Wm. Mathieu & Co** te *Soerabaija* en **Metzendorff Wilmans & Co** te *Batavia*, worden, voor gemeenschappelijke rekening, voortgezet onder de firma's **Mathieu, Ebbs, Ruijs & Co** te *Soerabaya*, en **Metzendorff Wilmans, Ruijs & Co** te *Batavia*, zijnde de Heeren **William Ebb** en **J. D. Ruijs W. Zn.** als medevennooten in beide firma's opgetreden.

De heer **R. Sehlmacher** heeft, voor de *Soerabaya* firma, de generale volmagt.

SOERABAIJA, } 1 *Januarij* 1859. (24)
BATAVIA, }

De Heer **Jean Philippe von Hemert** is van af heden als deelgenoot in onze firma's opgetreden.

BATAVIA, } B. KOPERSMIT & CO.
SAMARANG, } 1 *Januarij* 1859.
SOERABAYA, } (41)

TE HUUR

EEN HUIS in de *Rozendoornlaan*, te bevragen bij de uitgevers dezes. (40)

TE HUUR

Om met primo Maart te aanvaarden, HET LOKAAL, thans geoccupeerd door

ASSCHENBERGH & CO.

te bevragen bij de Heeren SCHIMMELPENNINCK & Co, of in het lokaal zelf. (25)

TE HUUR

om met primo Februarij te aanvaarden HET HUIS op het *Komedie-plein*, thans geoccupeerd door den Heer MICHEL.
Te bevragen bij
(44) HAMMELBURG.

TE KOOP

BIJ

RUIJS GRAMER & CO.

EENIGE NETTE EN ZEER SOLIEDE RIJTUIGEN. (35)

TE KOOP

TWEE NIEUWE MILORDS, en
EENE „ VIS-A-VIS, bij
(27) W. W. COOK & CO.
in liq.

TE KOOP

BIJ

D. D. VAN BOECKHOLTZ

EENE HANDCHAIS. (33)

GEBR. GIMBERG & CO.

HEBBEN ONTVANGEN:

Kantoorboeken van verschillende formaten en inrigting.
Muziek voor Piano, Viool, Fluit en Zang.
Huisbijbels met groote letters.
Hollandsche en **Fransche R. K. Kerkboekjes** in prachtband.
Kinder-prentenboekjes.
Gekleurde Prenten.
Viool- en **Guitarsnaren.**

Verder eene aanzienlijke hoeveelheid Holl. en Velin groot en klein **Mediaan, Schrijf-** en **Postpapier, Papier de Luxe** en alle andere **Kantoor** en **Schrijfbehoeften** in de meeste verscheidenheid. (47)

MOSSEMBEKKER & CO.

UITVERKOOP A CONTANT

TEGEN FACTUUR PRIJZEN:

270	dozijn	Ordinaire Bier glazen	à *f*	4¼	per doz.
350	„	Fijne „ „	„	6¼	„ „
320	„	„ Wijn „	„	5¼	„ „
328	„	„ Madeira „	„	4¼	„ „
372	„	„ Bitter „	„	3¼	„ „
324	„	„ Champagne „	„	6¼	„ „
300	„	„ Rhijnwijn „	„	7¼	„ „
20	kisten	diverse stoomglazen	„	220	„ kist.
1500	Lampen Ballons, Onderschotels en Rookdeksels.				

(30)

237ste
STAATS-LOTERIJ.

Per laatst aangekomen mail de loten voor bovenstaande Loterij ontvangen zijnde, heeft de verzending aan H. H. Requiranten, die vooraf het geldswaardig bedrag ter onzer beschikking hadden gesteld, plaats gehad., terwijl nog enkele Nummers bij ons beschikbaar overblijven, tegen de volgende prijzen, als:

een heel lot. . . . . . *f* 100.
een half „ . . . . . . „ 50.
een vijfde „ . . . . . . „ 20.
een tiende „ . . . . . . „ 10.

De trekkingen dezer loterij, zijn in Nederland bepaald als volgt:

voor de eerste klasse 8, 9, 10 en 11 November.
„ „ tweede „ 22, 23, 24 en 25 „
„ „ derde „ 6, 7, 8 en 9 December.
„ „ vierde „ 20, 21, 22 en 23 „
en „ vijfde „ 3, 4, 5, 6, 11, 12, 13, 14, 18, 19, 20, 21, 25, 26, 27 en 28 Januarij, terwijl de 100 laatste nummers op Zaturdag den 29 Januarij zullen getrokken worden.

Geene verzending van loten kan plaats vinden zoo niet vooraf het geldswaardig bedrag ter onzer beschikking wordt gesteld.

SOERABAYA, E. FUHRI & CO.
13 *December* 1858. (1275)

SOERABAYA, den 13den Januarij 1859.

Bij het ter perse leggen dezes werden de landmailpaketten, alhier op den middag, per stoomschip *Batavia*, aangebragt, ten postkantore ontvangen.

Laatstleden Dingsdag morgen heeft de Generaal Majoor E. C. C. Steinmetz, in de Heerenstraat alhier, in oogenschouw genomen het 14de bataillon infanterie en eene halve compagnie sappeurs, bestemd om deel uit te maken der expeditie naar Boni.

De generaal is nog dienzelfden dag vertrokken naar Passaroean, om van daar met Z. M. schroefkorvet *Prinses Amelia* zich naar Celebes te begeven.

JONGENS WEEZEN-INRIGTING TE SOERABAYA.

Bedrag der inschrijvingen tot en met den 2den Januarij 1859.

GULDENS EN CENTEN.

WAAR INGESCHREVEN.	In Eens. VAN 2000	VAN 1000	VAN 500	VAN 100 TOT 500	VAN MINDER DAN 100	TOTAAL.	's Jaars. VOOR A.	VOOR B.	TOTAAL.
Transport . . .	4000	4000	12000	14175	5169 57	39644 57	3076 94	18615	21691 94
BATAVIA . . .	„	„	„	„	„	„	5	„	5
BUITENZORG. . .	„	„	„	100	„	100	„	„	„
REMBANG . . .	„	„	„	100	„	100	120	360	480
BANDA	„	„	„	100	160	260	72	160	232
MENADO. . . .	„	„	„	„	135	135	20	5	25
TIMOR	„	„	„	„	60	60	„	60	60
TOTAAL. . .	4000	4000	12000	14475	5814 57	40298 57	3293 94	19200	22493 94

BATAVIA, den 3den Januarij 1859.

J. C. REIJNST.

Den 11den December is de telegraaflijn van uit Banjoemas door de Dajaloehoor en het Cheribonsche gelegd.

De lijn van Tjilatjap zal binnen weinige dagen gereed zijn, terwijl die van Banjoemas naar Baglen almede tot stand is gekomen.

Den 30sten December ll. is Soerabaya met Soerakarta over Madioen en Kedirie door middel van den telegraaf verbonden. Al de groote lijnen van het ontworpen telegraafnet over Java zijn nu gelegd.

Dit gunstig resultaat is verkregen, dank zij de ijver en voortvarendheid van den bekwamen ingenieur. de heer Groll, wien daardoor en door de beleidvolle wijze waarop hij vele moeijelijkheden wist te overwinnen, alle eer toekomt,

KRAWANG.— Ten gevolge van zware regens zijn onderscheidene rivieren in deze afdeeling zeer gezwollen, waardoor verscheidene belangrijke afdammingen zijn weggeslagen; terwijl de meeste waterleidingen min of meer geleden hebben.

De dijken van de waterleidingen Tjiherang en Tjikarang Glam, zijn op verscheidene plaatsen doorgebroken, waardoor een gedeelte van de kaneeltuinen te Gentong onder water is gezet.

De kantoenaanplanting in het distrikt Tjabang Boengin, bij wijze van proef aangelegd, welke zeer gunstig stond, heeft door den buitengewoon hoogen waterstand van de rivier Tjitarum veel geleden.

Men is dadelijk begonnen de aan dijken en waterleidingen toegebragte schade te herstellen.

BATAVIA.— Wij zijn in de gelegenheid gesteld het volgende mede te deelen nopens de aanleiding tot en het doel van de op handen zijnde expeditie tegen het rijk van Boni.

Vooraf zij een woord gezegd over de verhouding van dat rijk tot het Nederlandsch Indisch gouvernement.

Boni behoort tot de oudste bondgenooten van het gouvernement op Celebes. In de 17de eeuw werd het door de krachtdadige tusschenkomst van de Oost-Indische Compagnie en onder het beleid van den Admiraal Speelman, bevrijd van het juk van het magtige rijk van Goa, dat Boni geheel had ten onder gebragt. Ten gevolge hiervan kreeg Boni, bij het Bongaaisch contract van 18 November 1667, deszelfs volle onafhankelijkheid terug.

Gedurende de Britsche overheersching op Celebes was de verhouding met Boni niet gunstig. Bij de wederoptreding van het Nederlandsch gezag werd dit beter, doch spoedig rezen er weder punten van geschil en Boni trad aanvankelijk niet toe tot het zoogenaamd Bongaaisch contract te Oedjoeng Pandang vernieuwd, van 8 Augustus 1824, waarbij de onderlinge verhouding van het Nederlandsch Indisch gouvernement en de Celebesche vorsten geregeld werd.

Vijandelijkheden werden door Boni gepleegd en dit was de aanleiding tot de militaire expeditie tegen dat rijk, onder den generaal van Geen, in 1824.

In eene reeks van gevechten werd de Bonische magt geslagen, hetgeen werd bekroond door de inname van de hoofdplaats.

Hoezeer, sedert dien tijd, geene vijandelijkheden meer door Boni werden gepleegd, trad dat rijk echter eerst op 13 Augustus 1838 toe tot het Bongaaisch contract te Oedjoeng Padang vernieuwd, waardoor het het Nederlandsch Indisch gouvernement erkende als het eerste hoofd en de schuts- en beschermheer van het Celebesche bondgenootschap.

Bij de optreding van den koning Ahmad Saleh Aroeng Poegi werd deze toetreding vernieuwd bij eene acte van 26 October 1846.

Niettegenstaande bij al deze overeenkomsten de regten en verpligtingen van Boni duidelijk omschreven en door hetzelve voor de opvolging beëedigd waren, toonde Boni, in de laatste jaren, eene sterke neiging tot verkrijging van suprematie over de Celebesche vorsten en volken, en tot verkoeling der vriendschappelijke verhouding tot het gouvernement, die zelfs oversloeg tot daadwerkelijke beleediging.

De voornaamste zaken, waarin Boni reden tot regtmatige klagten gaf, komen neder op het volgende.

Bij het voren aangehaald Bongaaisch contract van 18 November 1667 had de koning van Goa ook afstand gedaan, ten behoeve van den Sulthan van Ternate, van alle gepretendeerde regten van eigendom op de landen aan de Oostkust van het eiland Celebes gelegen, en die van oudsher aan de kroon van Ternate behoorden.

Later geraakte de Oost-Indische Compagnie in oorlog met Ternate, dat overwonnen werd en, bij een vredestractaat van 7 Julij 1683, dat later herhaaldelijk vernieuwd is, de souvereiniteit ook over de bovenbedoelde landen afstond aan de Compagnie.

Hoezeer nu Boni geen schijn van regt had op die landen, die hetzelve zelfs nimmer wettig had bezeten, deed het, sedert eenige jaren pogingen, om aldaar gezag te verkrijgen en zond tot dat einde stedehouders derwaarts.

Dit had vertoogen van de zijde van het Nederlandsch bestuur te Makasser ten gevolge, die, na de ontzenuwing van vele aangevoerde redenen, den koning van Boni eindelijk bij brief van 12 October 1850, deden erkennen, dat hem werkelijk uit de nagelaten schrifturen zijner voorouders niet was gebleken, dat de landen op de Oostkust van Celebes immer aan hem zouden zijn afgestaan.

Naauwelijks een jaar later schreef de koning echter aan den Gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden, dat hij geen afstand van zijne aanspraken op die landen had gedaan, zoodat hij zijne vermeende regten daarop weder wilde handhaven, Zelfs bleef hij daarbij volharden, nadat de Gouverneur Generaal, bij brief van 12 Mei 1852, den koning had geschreven, dat het niet noodig was, het onbetwistbaar regt van het gouvernement op de uitoefening van het souverein gezag in die landen nader te betoogen, daar dat regt, blijkens de vigerende contracten, door het erkende regt van overwinning volkomen gewettigd werd, en dat het gouvernement onherroepelijk bleef volharden bij het besluit, om het gezag in die landen in handen te nemen en, des noods, met klem te handhaven, zoodra dit noodzakelijk zou worden geacht.

De voordacht van Boni om het Nederlandsch-Indisch gouvernement te trotseren en oppermagt over de Celebesche vorsten te verkrijgen, bleek nog uit eene andere omstandigheid.

Het is gewoonte op Celebes, dat, bij zekere plegtigheden, de vorsten al hunne onderhoorige grooten of schat- of huldepligtige vasallen tot de bijwoning daarvan uitnoodigen en daartoe een zekeren vorm bezigen, die aanduidt, dat de uitnoodiging komt van eenen meerdere aan eenen mindere.

Zoodanige uitnoodigingen werden in 1854 door Boni gerigt aan een aantal vorsten van Celebes, hetgeen geheel strijdig was met artikel 3 van het Bongaaisch contract te Oedjoeg Pandang vernieuwd van 1824, waarbij uitdrukkelijk alle superioriteit tusschen de contracterende partijen is buiten gesloten.

Geen of zeer weinigen der genoodigden hebben dan ook aan de oproeping voldaan, maar het opzet van Boni bleek duidelijk, toen de vorst, in antwoord op een verzoek om inlichting deswege van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, schriftelijk verklaarde dat hij de uitnoodigingen had gerigt aan de vorsten, als aan zijne pasea-djengangs, dat is: vasallen, tevens bloedverwanten. En tot deze vasallen rekende Boni niet alleen de geheel van hem onafhankelijke Celebesche vorsten, maar zelfs die van Tanette, hoezeer dat rijk, in 1840, door het gouvernement is veroverd en sedert slechts in leen aan deszelfs bestuurders is afgestaan.

Alsof al deze staatkundige vergrijpen niet voldoende waren, om bestraffing door het Nederlandsch-Indisch gouvernement uittetarten, voegde Boni daarbij nog verschillende daadwerkelijke beleedigingen. Zoo liet de koning van Boni zich jegens eenen zendeling van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden uit, dat hij, kort te voren, aanvechting had gevoeld, om eenen anderen zendeling van den gouverneur het hoofd voor de voeten te leggen, alleen omdat hij was hoofd der Endenezen te Makassar en de Endenezen vroeger als de geringste slaven van Boni werden aangemerkt. Zoo liet de koning ook eenen zendeling van het gouvernement etteljke dagen wachten, alvorens te worden toegelaten, om eerst eenen zendeling van den sultan van Boeton te ontvangen, niettegenstaande, volgens het contract van 1824, het gauvernement het eerste hoofd en de schut- en beschermheer van het Bongaaisch verbond is.

Bij deze reeks van beleedigingen heeft Boni eindelijk nog gevoegd de opzettelijke hoon der Nederlandsche vlag, in zijn gebied en aangrenzende wateren aangedaan, door een algemeen bevel tot het omgekeerd voeren van die alom geëerbiedigde vlag.

Herhaalde vertoogen, met omschrijving der beteekenis die de Europesche mogendheden aan hunne vlag hechtten, werden dienaangaande door den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden bij Boni voorgebragt, doch zonder het minste resultaat. Nittegenstaande Bonische rijksraden, in tegenwoordigheid der regerende koningin van Boni, het omgekeerd voeren der Nederlandsche vlag erkenden, en niettegenstaande door een aantal personen was gezien dat die vlag werkelijk zoo gevoerd werd, bleef Boni weigeren andere inlichtingen te geven, dan het leugenachtige voorwendsel van onwetenheid dat dit zou plaats hebben.

En al deze trouweloosheden en beleedigingen zijn gepleegd door een rijk, welks vorsten herhaaldelijk in hunne brieven gewagen van hunne vriendschappelijke gevoelens en van de onwaardeerbare diensten die de Oost Indische compagnie aan hunne voorgangers en aan hun rijk bewezen heeft. Zoodanige volhardende miskenning kon niet langer geduld worden, zonder ook andere hooghartige bestuurders in den waan te brengen, dat men het Nederlandsch-Indisch gouvernement straffeloos kan tarten en beleedigen.

Daarom heeft het gouvernement besloten eene laatste vredelievende poging te doen, om Boni tot inkeer te brengen en herstel van grieven van hetzelve te erlangen.

De vice-president van den raad van Nederlandsch-Indie, P. J. B. de Perez, die vroeger als gouverneur van Celebes en onderhoorigheden veel met Boni is in aanraking geweest, is met de politieke leiding der aangelegenheid belast en zal, als gouvernements kommissaris voor Celebes en onderhoorigheden, zich in de eerste plaats naar Boni begeven, om van het lands bestuur, binnen zekeren termijn, te eischen volledig herstel en voldoening voor de aangedane beleedigingen en waarborgen voor de toekomst.

Mogt Boni daaraan onverhoopt niet toegeven, dan zal het de taak zijn van onze dappere krijgsmagt om het met de wapenen daartoe te dwingen.

De daartoe bestemde en eerstdaags vertrekkende magt staat onder het bevel van den generaal majoor E. C. C. Steinmetz, en is zamengesteld als volgt:

Landmagt: het 3de, het 10de en 14de bataillon infanterie; een eskadron kavalerie; eene halve 6 pond. en eene halve 3 pond. batterij; eene kompagnie sappeurs.

Zeemagt: (onder bevel van den kapitein ter-zee B. H. Staring) Z. M. stoomschepen *Groningen*, *Gedeh*, *Amsterdam*, *Merapi*, *Phoenix*, *Madura*, *Celebes* en *Admiraal van Kinsbergen*, Z. M. korvet *Meduza* en schoeners *Sylph*, *Lansier* en *Rembang*, benevens zes kruisbooten.

(*Jav. Cour.*)

ENGELAND.

— Sedert eenigen tijd wordt hier en daar bij de Engelsche geestelijkheid eene toenadering tot de Roomsch Katholieke kerk en godsdienstige gebruiken opgemerkt. Reeds meermalen gaf die rigting aanleiding tot botsingen, die onlangs een ernstig karakter aannamen, toen een geestelijke eene poging waagde om de oorbiecht in zijn kerspel in te voeren. De zaak baarde opzien en heeft zelfs aanleiding gegeven dat te Londen eene meeting gehouden is, om daartegen te protesteren. Op deze meeting stelde de kolonel Vereker onder anderen eene resolutie voor, ten

doel hebbende dat de invoering der biecht en absolutie door de Protestanten niet geduld kan worden en dat de meeting zich zou verklaren voor het nemen van krachtige maatregelen tegen iedere poging, om de nationale kerk weer onder den invloed der geestelijkheid te brengen. Deze resolutie werd met bijna eenparige stemmen aangenomen. Ook werd besloten, naar aanleiding van genoemde resolutie, eene petitie bij het Lagerhuis in te dienen, waarin het Huis wordt uitgenoodigd een adres tot de koningin te rigten, met verzoek dat Hare Majesteit maatregelen neme om aan den wensch der petitionnarissen te voldoen. Ten slotte werd besloten verschillende corporatien uit te noodigen, dergelijke petitien aan het Lagerhuis te rigten.

— Lord Stratford de Redcliffe is tot zijn vertrek uit Turkije een dag langer opgehouden, dan bepaald was en wel tengevolge van een incident, waarin welligt de een of andere humorist nog eens een idée zal vinden voor eene geestige caricatuur. Op den dag van zijn vertrek was namelijk Sir Henry Bulwer uit rijden gegaan en passeerde de straten van Pera, toen het paard van zijn voorruitrijdenden groom bij ongeluk in aanraking kwam met een paard van den stoet der sultanes, die, bij gelegenheid der viering van het geboortefeest van den profeet, een toertje deden. Een der gesnedenen sprong in zijne bezorgdheid voor het geleide der hooge dames, wat al te driftig op den groom toe en gaf dezen, op zijne eigenaardige Turksche manier, met de zweep eene *„gevoelige”* les voor die vermeende brutaliteit. De groom repliceerde hierop volkomen in denzelfden geest, door middel van zijn karwats, waarop sir Henry Bulwer terstond tusschen beide kwam, om de vechtersbazen te scheiden, doch met het ongelukkig gevolg dat de gezant door de Turksche policie zonder den minsten omslag bij den kraag gepakt en in arrest gebragt werd. Eerst toen zij aan het bureau kwamen, ontwaarden zij tot hun schrik, welke soort van arrestant zij hadden opgebragt. Hoe het verder is afgeloopen weet men nog niet, maar Lord Stratford zal zich over het voorval nog wel menigmalen vrolijk maken.

DE GROOTTE DER ZON.

Fragment uit het werkje, getiteld,

BOVEN LUCHT EN WOLKEN.

Naar het Hoogduitsch.

door

J. J. A. GOUVERNEUR.

Wij willen van de werkelijke grootte der zon spreken en wel van de grootte van den ganschen bol met zijn lichthulsel, daar wij de dikte van dit hulsel om de waarheid te zeggen niet goed opgeven kunnen.

Wilden wij der zon eene spies in den buik steken, die door het middelpunt van den kogel ging en aan de andere zijde uitkomt, dan zouden we, als we een klein kerfje aan elke zij van de spies maakten, waar die uit de zon voor den dag kwam, eene naauwkeurige maat van de dikte of, zoo als men 't noemt, van de middellijn der zon hebben. — En doen wij dat, dan blijkt, dat de astronomen volmaakt juist gecijferd hebben, want die middellijn is, gelijk wij reeds van hen weten, 188,000 mijlen lang.

Hoe lang is echter 188,000 mijlen?

Wel, daarvan zullen we spoedig eenigermate een begrip zien te krijgen. Wanneer wij een lint van 188,000 mijlen lengte koopen, kunnen wij de volgende grap hebben. Wij binden het eene einde aan den Petritoren te Berlijn vast, reizen met het andere einde naar de maan; winden der maan zesmaal het lint om den buik en komen met het einde weer terug naar den Petritoren, omwikkelen hier den voet des torens met de Petrikerk er bij, doen zesmaal de reis om de aarde, om welke wij insgelijks ons lint slaan, en als wij dan bij die gelegenheid juist ten tijde van de mis te Leipzig komen, hebben we nog een eindje lint over, dat wij tot damesmutsebanden verkoopen. Laten wij nu „niet tot schade van onze concurrenten, maar ten voordeele van onze koopers” de el voor een gooden gros, dan kunnen wij zeven weken lang „wezenlijken uitverkoop ver beneden fabrieksprijs” houden, dagelijks 12,000 el verkoopen en van dat eindje nog meer dan 2000 pr. thaler in onzen zak steken. —

Dat zijn 188,000 mijlen.

De omvang van de zon is ongeveer 580,000 mijlen, d. i. men zou een lint van deze lengte noodig hebben, om dat eens om de zon te wikkelen. Een lint van deze lengte kan men echter tiendubbel nemen en dan tot een koord draaijen, en dit koord zou lang genoeg zijn, om daarmee de maan aan de aarde vast te binden. — Al leggen de spoorwagens op de zon ook 100 mijlen per dag af, zoo duurt eene reis rondom de zon per stoom nog altijd volle 16 jaren, terwijl eene gelijke reis rondom de aarde in twee maanden te doen zou zijn.

Moet dát nu reeds van de middellijn en den omtrek der zon gezegd worden, dan zijn we wezenlijk verlegen, wat van den ganschen inhoud van dezen bol te zeggen, want verzekeren wij, dat hij 3500 billioen cubieke mijlen beslaat, dan is dat toch maar een ijdel woord, zoo lang wij geen duidelijk begrip van één enkelen cubiek mijl hebben en tegelijk van 't geen één enkel billioen is. —

Hoe groot is eene cubieke mijl? en wat is een billioen? Dat willen we dadelijk eens zien.

Van Berlijn naar Charlottenburg is 't geen volle mijl of twee uren gaans; maar we willen aannemen, dat het dat is, en ons voorstellen, dat wij van de Brandenburgerpoort regtuit den straatweg langs eene mijl ver zien kunnen. Nu willen wij daar eens een stok neerleggen, die van de Brandenburger-poort tot aan het einde van die mijl reikt, en, na ons overtuigd te hebben, dat hij werkelijk die lengte heeft, willen wij hem oprigten en bij de Brandenburger-poort regt overeind zetten. — Nu kijken wij eens naar boven, om te zien, hoe hoog hij is.

Hoe hoog? Dat weten wij immers al: eene mijl.

't Is waar, dat weten we; maar wij maken er ons toch bezwaarlijk eene juiste voorstelling van, als wij niet eenige hulpmiddelen gebruiken. Wij willen ons daarom voorstellen, dat nevens dezen staak een even groot standbeeld van een mensch staat opgerigt, een standbeeld derhalve, dat eene mijl hoog is, en nu zullen wij ons reeds eenigermate juister begrippen van zulk eene hoogte kunnen vormen, als we op 't volgende acht geven.

De zool van den menschelijken voet heeft, zoo als ieder weet, eene kleine welving; aan ons beeld zou die holte nu zoo hoog zijn, dat de Brandenburger-poort, met het Victoriabeeld er op, daaronder kon worden geschoven. Om nu ook tot boven op het voetgewelf van dit beeld te komen, moesten wij den Mariatoren er naast schuiven, en daarop den Petritoren zetten, en daarop den Slottoren, en daarop den Nicolaitoren, en daarop den Jerusalemstoren, en als wij dan bij al die torens opklauterden, zouden wij zoo wat nagenoeg op gelijke hoogte met den enkel van ons beeld zijn, want die zou zich 1200 voet boven de Diergaarde verheffen. Aan een beeld van de hoogte eener mijl is de knie een kwartmijl, dat is 6000 voet, hoog, en daar de grootste torens van Berlijn om de 240 voet hoog zijn, diende men 25 zulke torens op elkaar te zetten, om tot de knie te geraken. — Vermelden wij nu nog, dat men 25 egyptische pyramides de eene op de andere moest plaatsen, om het tot eene gelijke hoogte met de heupen van dit beeld te brengen, dan begrijpt ieder, dat wij gansche gebergten zouden moeten aankruijen, om daaraan de hoogte van onze figuur te me ten, want slechts de hoogste berg op aarde, de Dhawalagiri, is eene mijl hoog. — Hieruit valt zoo wat van verre op te maken, wat eene mijl hoog zeggen wil.

Nu echter keeren wij weer tot den staak terug, dien wij bij de Brandenburger poort hebben opgerigt. Wij verbeelden ons regtuit op den afstand van eene mijl, derhalve in de nabijheid van Charlottenburg, insgelijks zulk een staak opgezet. En spijkeren wij nu eens planken van den eenen staak tot den anderen, zoodat wij een houten schot ter lengte van eene mijl bekomen, en klimmen wij met dat aanspijkeren van planken al hooger op, dan verkrijgen wij eindelijk een wand, die een mijl lang en een mijl hoog is.

Is dat eene cubieke mijl? Lieve tijd, neen, nog lang niet; die wand is nog maar eerst pas een vierkante, een quadraatmijl.

Verbeelden wij ons nu zulk een plankenwand van eene mijl lengte en eene mijl hoogte werkelijk de chaussee langs naar Charlottenburg opgetrokken, dan willen wij hier eerst nog in 't voorbijgaan aanmerken, dat door zulk beschot de weersgesteldheid in de Diergaarde eene fabelachtige verandering zou ondergaan. De noordzijde, links van de Brandenburger-poort, zou een ontzettend langen winter en daarentegen de zuidzijde een ongemeen vroegen en langen zomer hebben. Die eene vierkante mijlswand zou teureikend wezen, om wind en wolkendrift zoo aanmerkelijk te veranderen, dat men aan den Goudvischvijver den kostelijksten zonneschijn en bij de zoogenaamde Tenten een regen van stavast gelijktijdig kon waarnemen. Op het Kanaal kon men in April op de eene zijde zijn meisje in een bootje roeijen en op de aandere zij schaatsen rijden. — Doch dat zijn dingen, waarmee wij ons hier niet verder willen inlaten.

Wat we eigenlijk zeggen wilden, is het volgende:

We hebben thans nog maar één zoo'n houten beschot overeind staan. We willen ons echter verbeelden, dat wij er vier hebben, en willen deze vier tot eene kist zamenspijkeren, en daar die kist boven nog open is, willen wij er een deksel, dat insgelijks eene mijl breed en lang zal moeten zijn, bij timmeren en dat er netjes opzetten.

Deze kist zoude de ruimte eener cubieke mijl innemen, of eenvoudiger eene teerlingmijl zijn, want iedereen zal toegeven, dat de kist een teerling of dobbelsteen vormt, waarvan elke zijde eene mijl lang en hoog is.

Daar wij nu weten, wat eene cubieke mijl is, willen wij eens zien, wat zulk eene cubieke mijl te zeggen heeft, of eenvoudiger, wat zulk eene cubieke mijl in zich sluit.

Tot dit einde willen wij het deksel der thans nog ledige kist openen en ons best doen, om die kist met al, wat wij bij de hand hebben, vol te pakken. De stad Berlijn hebben wij hier maar voor 't grijpen; als een stuk kinderspeelgoed nemen wij haar op en smakken haar in de kist. Daarna loopen wij eventjes naar Potsdam, rapen in 't voorbijgaan alle dorpjes langs den weg op, pakken alles mee, en ook dat komt in de kist. Daar echter met dit alles nog niet veel meer dan de bodem onzer kist bedekt is, moeten wij de handen verder uitsteken. Wij halen Parijs met al zijne zuilen, torens, triomfbogen en kerken en duwen dat er in; daar dat nog weinig vult, moet ook Londen er aan gelooven. Dat we Weenen er niet buiten laten, spreekt van zelf, en om den vrede niet te storen, willen wij er ook Petersburg bijdoen. Naardien dat alles nog niets helpt, om de kist maar eenigzins merkbaar te vullen, dienen wij ook kleinere steden niet te versmaden en, om geen nijd en rangtrijd te verwekken, nemen wij vestingen, dorpen, kasteelen, hofsteden en heel de rommelzoo. Nog al geen gedaan werk! Wij stoppen er al in, wat menschenhanden in Europa gewrocht hebben; maar dat alles vult naauwelijks het vierde part van de kist. Wij voegen er al de schepen van de zee bij; het baat niet. Wij plunderen de oude en de nieuwe wereld; wij stelen Egypte's pyramiden en Noord Amerika's spoorwegen en fabriekgebouwen, wij duwen alles, wat wij van menschenwerk in Afrika, Azie, Amerika en Australie maar vinden, in onze kist — en zij zal naauwelijks voor de helft gevuld worden.

Nu willen wij de kist een weinigje schudden, dan zakt alles en schikt zich beter, en daar wij ons eens in 't hoofd gezet hebben, dat zij vol moet en vol zal, zullen wij beproeven, of wij dat ook met menschen gedaan kunnen krijgen.

Wij rapen nu alle stroo bijeen, dat op de wijde aarde te krijgen is, en breiden dit in de kist uit; doch daar het niet voldoende is, om heel de rommelzoo te overdekken, moeten wij 't gebladerte van de boomen te hulp nemen en spreiden daar een zacht bed van, om de menschen er op te pakken.

Daar wij voor ieder mensch twee voet ruimte moeten hebben in de breedte, zoo vlijen wij in de kist, die 24,000 voet lang is, eene rij van 12,000 menschen zij aan zij; en daar wij het den menschenkinderen gaarne gemakkelijk maken, willen wij de lengte van een mensch op 6 voet stellen, zoodat wij op het strooleger 4000 zulke rijen bergen kunnen. Nu weet echter iedereen, dat 4000 maal 12,000 netto 48,000,000 bedraagt, en daar Amerika juist niet veel meer dan 48 millioen inwoners telt, vindt het gansche amerikaansche menschdom in de benedenste laag plaats.

Nu dekken wij al die gezamenlijke menschen van Amerika met eene of andere zachte laag van een voethoogte toe, leggen op deze sprei de 2 millioenen menschen, die in Australie wonen, en houden nog plaats over, om 46 millioen menschen uit Azie aan hunne zij te bedden. Na het toedekken van ook deze laag en het in orde brengen van telkens nieuwe legersteden, die ieder 48 millioen menschen bergen, zijn er naauwelijks tien lagen noodig, om de 454 millioen menschen van Azie allen te bedden. Met Afrika, waar om de 130 millioen menschen wonen, vullen wij nog geen drie zulke lagen in onze kist, en de 252 millioen tellende europesche bevolking, voor wie anders de wereld te klein is, kan het opperbest met zes lagen stellen. —

In het geheel dus kunnen wij in onze kist slechts 20 lagen met menschen volpakken, en wanneer wij voor iedere laag, met stroo en al, drie voet rekenen, neemt de gansche menschelijke bevolking der aarde in onze kist slechts 60 voet hoogte weg, zoodat wij 200maal zoo veel menschen als op aarde bestaan van doen zouden hebben, om de slechts halfvolle kist tot den rand te vullen.

Wat blijft ons nu over? Al willen wij ook de dierenwereld in de kist stoppen, en ossen, ezels, schapen, paarden, muilezels, kameelen, olifanten op het ingepakte menschdom stapelen en daarop gevogelte, visschen, slangen en al wat kruipt en vliegt, zij werd toch niet vol, als wij niet nog tot rotsen en gebergten de toevlugt namen.

En dat alles is slechts ééne enkele cubiek mijl! Zeker krijgt men op die manier voor eene cubieke mijl vrij wat ontzag.

Is het dan echter ook wezenlijk wis en waarachtig, dat eene enkele cubieke mijl zoo groot is? Zou men werkelijk eene kist, waarvan elke wand eene mijl lang en hoog is, heel niet vullen kunnen? Wij hebben immers machines, die alle mogelijke dingen ter wereld uitvoeren; zouden we niet eene machine kunnen verzinnen, die ook deze taak volvoert?

Welaan dan; we willen dat dadelijk eens beproeven.

Wij bouwen eene steenbakkerij en brengen daarbij eene machinerie in werking, die in elke seconde één steen levert, die een half el hoog en even breed is, d. i. een steenen teerling van één voet. Wij rigten de machine verder zoo in, dat zij dag en nacht aan den gang blijft en tegelijk bij de fabricatie elken steen, die klaar is, netjes in de kist vlijt. Nu zou het toch wel wonder wezen, als we onze kist niet spoedig vol kregen.

Zie zoo, de machine is klaar en al druk in werking! In elke seconde — dat is geen kleinigheid — levert zij één steen en schikt dien — wat nog meer is — fatsoenlijk in de kist. Dat gaat zoo schielijk, dat ons oog 't moeijelijk volgen kan, en daarom willen we 't afwachten, daar ze toch wel spoedig gedaan werk zal hebben.

O ja, zeer spoedig; wij kunnen 't naauwkeurig uitrekenen. In elke seconde maakt zij een steen; dus in de minuut 60, in 't uur 60maal zooveel. dus 3600; en op een dag 24maal zooveel, dus 86,400. In een rond jaar levert zij 365maal zooveel, en dat maakt 31,536,000 van zulke steenen. —

Nu willen we eens kijken, hoeveel zulke steenen onze kist kan bergen.

Wij bevloeren eerst behoorlijk in rijen den bodem van de kist. Elke rij is een mijl lang; gevolgelijk gaan 24,000 steenen op eene rij. Daar echter de gansche bevloering vierentwintigduizend van die rijen eischt, moeten wij 24,000maal 24,000 steenen hebben om den bodem te bedekken, en dat zijn precies 576,000,000 steenen. —

Daar nu onze machine slechts 31,536,000 in 't jaar levert, kan ieder kind uitrekenen, dat zij in 18 jaren, wanneer ze nacht en dag doorwerkt, nog niet eens ver genoeg is, om den bodem der kist met steenen te beleggen.

Nu echter is onze kist ook een mijl hoog, dat wil zeggen, ze heeft om gevuld te worden 24,000 zulke lagen als die, welke den bodem bedekt, van doen, en uit het opmaken van een klein sommetje, waartoe elke schooljongen in staat is, zal blijken, dat onze machine niet zoo heel gauw klaar kan wezen, als wij gemeend hadden. Zij zal dag en nacht, jaar uit jaar in, zonder verpoozing volle 438,356 jaren, 1 uur, 26 minuten en 24 seconden arbeiden moeten, om hare taak te volvoeren! —

Had Adam voor 6000 jaren tien zulke machines in werking gebragt, om een enkele kist te vullen, dan ware bij onafgebroken werkzaamheid heden nog slechts het zevende part daarvan vol.

Dat is ééne enkele cubieke mijl, een teerling, die slechts een mijl lang is, een mijl breed en een mijl hoog is, en daar men uit den aardbol 660 millioenen van die dobbelsteenen snijden kan, moeten wij alle respect voor een enkel van die brokjes en nog vrij wat meer ontzag voor den geheelen aardbol bekomen.

Wij vergeten nogtans heelemaal, dat wij eigenlijk op onze phantasiereis voor de zon voor anker liggen, om de grootte van dat hemelligchaam te beschouwen. Zooals reeds gezegd is, bevat de zon 3500 billioenen cubieke mijlen, en daar wij ons nu ongeveer eene voorstelling van ééne cubieke mijl kunnen maken, moeten wij de vraag beantwoorden: hoeveel is dan wel eigenlijk een billioen?

Een billioen is een millioenmaal millioenen en vertoont zich in cijfers geschreven als: 1,000,000,000,000. Getalmerken

geven nogtans niet de minste voorstelling van de menigte, welke zij uitdrukken. Ons oog — welligt ook ons verstand — is zoo beperkt in de opvatting van menigten, dat wij bezwaarlijk meer dan drie dingen met een enkelen blik overzien. Om de zes volgende streepjes (— — — — — —) met een enkelen oogopslag te tellen, deelen wij ze onwillekeurig in tweemaal drie af en maken er dan eerst zes van.

Onze beste kaartspelers zouden niet zoo vlug een schoppenvijf van een schoppenzes of wel een schoppenacht van een schoppentien onderscheiden, als de figuren der kaarten niet in de gewone orde van drie en vier stonden. Grooter menigten leeren wij eerst na veel oefening vatten, en van menigten, waarvan wij geen ervaring hebben, kunnen wij ons in 't geheel geen voorstelling maken.

Een billioen is zooveel, dat een mensch, die in staat was in elke seconde drie te tellen, bij de tienduizend jaar dag en nacht onophoudelijk zou moeten doortellen, om een billioen uit te krijgen. —

Daar men nu uit de zon 2500 billioenen zulke teerlingen snijden kan waarvan ieder een mijl hoog en lang en breed is, volgt daaruit ontwijfelbaar zeker, dat zoo eenige hand in staat mogt zijn, om in elke seconde drie zulke cubieke mijlen van de zon af te rukken en weg te slingeren, zij volle 35 millioenen jaren doende zou moeten zijn, om de gansche zon te vernietigen.

Stellen wij ons voor, dat bij het ontstaan der zon in elke seconde eene cubieke mijl aan die massa werd toegevoegd — wat waarlijk wel een weinigje overdreven is — dan heeft het 105 millioenen jaren geduurd, voordat dat hemelligchaam geheel klaar werd. —

GEBOORTEN, HUWELIJKEN EN STERFGEVALLEN.

Bevallen:

J. C. de Pinéda geb. Brugman, D. Batavia 1 Jan. — De echtgenoote van A. Kloesmeijer, Z. Willem I, 14 Dec. — A. V. C. Bruijn geb. Michiels, D. Batavia 31 Dec. — C. van Ketwich geb. Swerver, D. Zwolle 29 Oct. — C. H. Teding van Berkhout geb. Meis, D. Poerworedjo (Bagelen) 31 Dec.

Getrouwd:

B. M. F. J. H. Muller met C. A. A. Tromp, Batavia 29 Dec. — P, J. Duperron met H. G. van de Poel, Tagal 25 Dec. — J. van der Velden met P. L. W. Godtschalk, Samarang 31 Dec.

Overleden:

Het dochtertje van Mr. G. H. Hofland, 9 m. Pamanoekan 21 Dec. — J. Smith, Grissee 13 Dec. — D. van den Hurk, Leiden 27 Aug. — L. P. W. Pereira, j. d. 25 j. Batavia 28 Dec.

VERTREKKENDE PERSONEN.

Dr. P. L. Onnen en familie. — A. van Riet en echtgenoote. — T. Maillet. — M. Muller. — L. Pison — Jhr. Mr. C. J. van Beresteijn. — W. van der Goes en familie.

SCHEEPSBERIGTEN.

Aangekomen Schepen te Soerabaya.

Datum		*Vlag*	*Namen der Schepen*	*Gezagvoerders*	*Van*
Januarij	8	Z. M.	Stoomschip Etna.	Luit. ter-zee 1 kl. J. Roijer.	Batavia
id.	—	Nederl. Ind.	Venus.	Jan.	Balie Badong.
id.	9	id. id.	Goansien.	Ong Kesoeij.	Riouw.
id.	—	id. id.	Gouverneur Schaap.	Mohamat.	„
id.	—	id. id.	Alhamadanie.	Said Ismail Albabassij.	Batavia.
id.	—	Z. M.	Stoomschip Onrust.	Luit. ter-zee 1 kl. J. C. H. van de Velde.	Sumanap.
id.	10	Nederl. Ind.	Alnoer.	Sech Sultan bin Achm. Marzoekie.	Batavia.
id.	—	id id.	Columbus Almansoor.	Said Moh. bin Sahil.	Riouw.
id.	—	Nederlandsche	Cheribon.	W. J. Coers.	Batavia.
id.	—	Nederl. Ind.	Aldjoesoor.	Said Amza bin Noch.	Banjermassing.
id.	—	id. id.	Sophia th. hern. Talsum.	Hadjie Anip bin Adjem.	Sumanap.
id.	12	Z. M.	Stoomschip Ad. v. Kinsbergen.	Luit ter-zee 2 kl. P. Roodzant.	Batavia.
id.	—	Nederlandsche	Willem III.	C. van der Burg.	„

Vertrokken Schepen van Soerabaya.

Datum		*Vlag*	*Namen der Schepen*	*Gezagvoerders*	*Naar*
Januarij	8	Nederlandsche	Elizabeth.	W. C. Veenstre.	Nederland.
id.	—	id.	Gerardus Jacobus.	J. J. Kilian.	id. via Pasoeroean.
id.	9	Z. M.	Stoomschip Ardjoeno.	Kapt. luit-tz J. A. K. van Hasselt.	Koerss. om de Oost.
id.	—	Nederl Ind.	Djoedool Kariem.	Abdul Rachman Sedik.	Koetei.
id.	—	Nederlandsche	Zeevaart	H. G. Biesthorst.	Nederland.
id.	10	id	Willem de Zwijger.	W. L. van der Dries.	id.
id.	11	Nederl. Ind.	Risgil Hair.	Said Achmat bin Joesoop Ganam.	Banjarmass. via Sum.
id.	—	id. id.	Salma Banjarmaas.	Djaman.	id.
id	—	id. id.	Hing Goan.	Intje Aloei.	Grissee.
id.	—	id. id.	Sophia ths. hernd. Talsum.	Kamaralie.	Cheribon.
id.	12	Z. M.	Schoener Rembang.	Luit-ter-zee 1 kl. C. A. K. Baron van Heeckeren.	Boni.
id.	—	Z. M.	Schroefkorvet Prinses Amelia.	Kapt. luit.-ter-zee A. D. S. Clarkson.	id.

In lading liggende Schepen te Soerabaya.

Vlag.	*Namen der Schepen*	*Gezagvoerders*	*Bestemming*	*Agenten*
Nederlandsche	Stad Schiedam.	T. Wulp.	Onbepaald.	Fraser Eaton & Co.
id.	Beatrix.	Van der Wijck.	id.	„ „ „ „
id.	Louise Jacoba Johanna.	Baumgarten.	Te Koop.	„ „ „ „
id	Drie Vrienden.	L. P. Andersson.	Onbepaald.	„ „ „ „
Engelsche	Sijdney	Grant.	China.	„ „ „ „
id.	Lismoijne.	Dempster.	Rotterdam.	„ „ „ „
Fransche	La Ville de Paris.	Marillet.	Pt. Nazaire.	„ „ „ „
Zweedsche	Daniel Elfstrand Persson.	H. Wahlman.	Falmouth.	„ „ „ „
Deensche	Hindostan.	Bendiken.	Cowes.	Mathieu Ebbs Ruijs & Co.
Nederl. Ind.	Wilhelmine Cox.	Deibel.	Onbepaald.	„ „ „ „ „
Nederlandsche	Jacob.	Borger.	id.	„ „ „ „ „
Hamburgsche	Manila.	Behrens.	Cork.	„ „ „ „ „
Hollandsche	Provincie Drenthe.	Beckering.	Holland.	Schimmelpenninck & Co.
id.	Wildeman.	Driest.	id.	„ „ „
id.	Jan Schouten.	Coeningh Meijer.	Onbepaald.	„ „ „
id.	Prins Frederik der Nederlanden.	de Wit.	id.	„ „ „
id.	Zaanstroom.	Schaap.	id.	„ „ „
id.	O. J. Packet.	Postma.	id.	„ „ „
Nederlandsche	Everdina Elisabeth.	Tonjes.	id.	Ruyl Cramer & Co.
id.	Laurens Koster.	Koenen.	id.	„ „ „ „
id.	Koerier.	Rotgans.	id.	„ „ „ „
id.	Kinderdijk.	Zwanenburg.	id.	„ „ „ „
id.	Eersteling.	Mann.	id.	J. F. van Leeuwen & Co
id.	Anna.	Dubroek.	Nederland.	„ „ „ „ „ „
id.	Arij Scheffer.	Kunst.	Onbepaald.	„ „ „ „ „ „
id.	Cheribon.	Coers.	Boni.	„ „ „ „ „ „
id.	Willem III.	van der Burg.	id.	„ „ „ „ „ „
id.	Delftshaven.	Schaap qq	Onbepaald.	B. Kopersmit & Co.
Nederl. Ind.	Stoomschip Macasser.	Smith.	In Reparatie.	„ „ „ „
id. id.	id. Ambon.	Hugenholtz.	Onbepaald.	„ „ „ „
id id.	id. Padang.	Schipper.	Molukko's.	„ „ „ „
Nederlandsche	Pictura.	Vogel.	Onbepaald.	„ „ „ „
id.	Baltimore.	Brakke.	id.	„ „ „ „
id.	Louise.	P. Buys Jr.	Nederland.	„ „ „ „
id.	Wilhelmina Lucia.	G. Poolman.	Boni.	„ „ „ „
Engelsche	Princess.	G Sargent.	Onbepaald.	McMillan Marten & Co.
Engelsche	Sophia Fraser.	Wilson.	China.	Hill Broekman & Co.
Ned. ind.	Scotch Lassie.	McKenzie.	Moluccos.	„ „ „ „
Nederlandsche	Johannes Albertus.	J. C. Londt.	Onbepaald.	B. J. van Eck & Co.
id.	Laura en Adele.	Noël.	Nederland.	„ „ „ „ „ „
id.	Bezoekie.	H. J. Lammerts van Bueren.	Rotterdam.	Anemaet & Co.

Vertrokken Passagiers.

Met de Nederl. Ind. brik *Risqil Hair*, 3 inlandsche militairen.

Aangekomen Passagiers.

Met het stoomschip *Etna*, Z. M. troepen. — Met de bark *Gouverneur Schaap*. 31 Inlanders. — Met de bark *Columbus Almansoor*, 10 Arabieren en 53 Inlanders.

SCHEPEN LIGGENDE TER REEDE.

Z. M. wachtschip Batavia; de stoomschepen Medusa, Etna, Onrust en Admiraal van Kinsbergen; de schepen Zaanstroom, Djoedool Moebarak, de Stad Schiedam, Oost India Pakket, Alfulck, Prins Frederik der Nederlanden, Arij Scheffer, Louise, Anna, Fathool Moebarak, Hindostan, Princess, Daniel Elfstrand Persson, Ville de Paris, Achilles, Padang Pandjang en Manila; de stoomschepen Makasser, Ambon en Padang; de barken Fathal Ma-än, Saijan Maskoor, Jan Schouten, Jacob, Beatrix, Salma, Drie Vrienden, Delftshaven, Louise Antoinette, Louisa Jacoba Johanna, Everdina Elisabeth, El Masshoor, Fathool Joesoer, Adolf van Nassau, Joedool Barie, Soedul Gair, Baltimore, Bacht Mastora, Eersteling, Naim Balgijer, Fathool Manan, Abool Hasim, Laurens Koster, Kinderdijk, Pictura, Laura en Adele, Provincie Drenthe, Wildeman, Sijdneij, Lismoijne, Said Maskoor, Wilhelmina Cox, Abool Hair, Bezoekie, Fathool Madjiet, Wilhelmina Lucia. Jonkhr. Mr. van de Wall van Puttershoek, Goansien, Gouverneur Schaap, Alhamadanie, Alnoer, Calumbus Almansoor, Cheribon, Aldjoesoer en Willem III; de brikken Johannes Albertus, Soedoel Barie, Marzoek, So-Ootdin, Cheribon Packet, Sophia Fraser, Gruda, Koerier en Joessoel Kariem; de schoeners Sarie Tengaroong, Hoseeng, Fearnot, Almok Tasam, Komeij, Bintang Tjaigoan, Berkatool Adjelan, Bilmadjiet, Bingseeng, Mastora, Doris, Ardjoeno; Banda en Venus; de kotters Tedok en Klara.

PASOEROEAN.

AANGEKOMEN.

4 Januarij. De Ned. Ind. schoener *Bella*, gezagv. Joho, van Soerabaya.

8 Januarij. De Ned. Ind. kotter *Little Tot*, gezagv. Katjoong, van Soerabaya.

8 Januarij. De Ned. Ind. kotter *Mad Mira*, gezagv. Maimin, van Pamanoekan.

8 Januarij. Het Nederl. schip *Eva Johanna*, gezagv. S. van Bockhove, van Batavia.

VERTROKKEN.

5 Januarij. Het Nederl. schip *Zeevaart*, gezagv H. G. Biesthorst, naar Soerabaya.

5 Januarij. Het Nederl. schip *Willem de Zwijger*, gezagv. W. L. van den Dries, naar Soerabaya.

6 Januarij. Het Nederl. schip *Henrietta*, gezagv. J. Portengen, naar Soerabaya.

7 Januarij. Het Nederl. schip *Koning Willem III*, gezagv. H. H. Zeijlstra, naar Nederland.

7 Januarij. Het Nederl. schip *Henriette Gerardina Susanna*, gez. A. Sissingh, naar Nederland.

SCHEPEN LIGGENDE TER REEDE.

De Nederlandsche schepen Louisa Maria, S. van Heel en Eva Johanna; de schoener Bella; de kotters Little Tot en Mad Mira.

Aan- en Uitvoer te Soerabaija van den 8sten tot en met den 12den Januarij 1859.

AANVOER.

Van Samarang per de Ned. Ind. brik *Joes Roel Karim*, gezagv. Sech Awab bin Awab Said, agent Gezagvoerder.

200 krandjangs gambier, Order; 21 kisten manufacturen, 100 kistjes cognac, 44 collis thee, tabak, spiegels, koopmanschappen en kleinigheden en eenige goederen bestemd voor Amboina.

Van Batavia per het Nederl. schip *Cheribon*, gezagv. W. J. Coers, agenten J. F. van Leeuwen & Co.

10 vaten bier, Gezagvoerder.

Van Samarang per de Ned. Ind. bark *Alnoer*, gezagv. Sech Soeltan bin Achmat Marzoekie, agent Gezagvoerder.

1 kist sigaren, 4 vaten bier, Holger van der Dungen; 13 kisten manufacturen, 800 stuks zeildoek, 15 kisten sakkij, 200 picols tegerang-houten, 166 krandjangs papieren pajoongs, 610 kelders ledige flesschen, 161 collis ch. papier, thee, koopmanschappen en kleinigheden, diverse Arabieren en Chinezen.

Van Riouw per de Ned. Ind. bark *Colombus Almansoor*, gezagv. Said Mohamat bin Sahil, agent Gezagvoerder.

600 krandjangs gambier, 5175 stuks ijzer, 350 potten dadels, 4000 spaansche matten 172 collis manufacturen, medicijnen, glaswerk, koopmanschappen en kleinigheden, een wagen, diverse Arabieren.

UITVOER.

Naar San Francisco per het Chilische schip *Mercedes*, gezagv. A. Loff.

$2412^{95}/_{100}$ picols suiker, 936 picols rijst, Mathieu Ebbs Ruijs & Co.

Naar Banjarmassing via Sumanap per de Ned. Ind. brik *Risgil Hair*, gezagv. Sech Achmat bin Joesoop Ganam.

Ballast.

Naar Nederland per het Nederl. schip *Zeevaart*, gezagv. H. G. Biesthorst.

$8685^{11}/_{100}$ picols suiker, Schimmelpenninck & Co.

Naar Borneo per de Ned. Ind. bark *Djoedul Karim*, gezagv. Abdul Ragman Sedik.

2 stuks ledige kisten, Achmat.

Naar Nederland per het Ned. schip *Henriette*, gez. J. Portengen.

180 picols rotting, Ruyl Cramer & Co; $3163^{14}/_{100}$ picols suiker, J. F. van Leeuwen & Co; $1001^{10}/_{100}$ picols suiker, B. J. van Eck & Co; $3017^{31}/_{100}$ picols suiker, W. W. Cook & Co; $121^{25}/_{100}$ picols tabak, Adam & Co.

Naar Banjarmassing per de Ned. Ind. bark *Salma Banjarmaas*, gezagv. Jamain.

39 stuks ledige kisten, $29^{52}/_{100}$ picols klapper-olie, 5 picols suiker, 7 kisten inh. manufacturen en kleinigheden, Gezagvoerder.

Marktprijzen.

Suiker N°. 16 per picol ƒ 18.—
Koffij Nominaal.
Rijst (carga) per kojang. ƒ 115 à ƒ 130.—
Id. (witte) „ „ ƒ 150.—
Komijnden per 100 st. ƒ 250 à ƒ 350.—
Arak per legger. ƒ 50.—
Olie (Klapper) ƒ 14.—
Olie (Katjang)
Kadjang Matten
Rotting. ƒ 7 à ƒ 9.—
Wisselkoers 103 %.

PROTESTANTSCHE EEREDIENST.

Zondag den 16den Januarij 1859,
's morgens ten half negen ure.
KRUIT.

ROOMSCH KATHOLIEKE EEREDIENST.

Zondag den 16den Januarij 1859,
's morgens ten half negen ure.

De inteekening in Nederland kan geschieden bij L. van Bakkenes & Co te *Amsterdam* en W. J. van Haren Noman te *Leiden*.

GEDRUKT BIJ E. FUHRI & CO TE SOERABAYA.